cultuur eindhoven

Verslag bijeenkomst Cultuurparticipatie, t.b.v. opzet concept-Cultuurbrief 2021-2024

Datum: maandag 3 juni 2019
Locatie: Designhuis Eindhoven

Aanwezig: afgevaardigden van Creatieve Ring Eindhoven, Wijkvereniging Hanevoet, stichting Orwoet, Parktheater, Tante Netty, Muziekgebouw Eindhoven, CKE, Pennings Foundation, Archeologische Vereniging Kempen en Peelland, Van Abbemuseum, Circulo, gemeente Eindhoven en beleidsmedewerkers Cultuur Eindhoven (CE).

Gespreksleider Tanja Mlaker, directeur van Cultuur Eindhoven, heet de aanwezigen welkom en legt uit dat de bijeenkomst bedoeld is om imput te verzamelen voor de concept Cultuurbrief, de beleidsnota voor de periode 2021-2024 van de gemeente Eindhoven. Eerder was er al een algemene bijeenkomst en een focusgroep over cultuureducatie. Die van vandaag is toegespitst op cultuurparticipatie, waarbij actieve cultuurparticipatie (andere mensen activeren een activiteit uit te proberen) en passieve cultuurparticipatie (een activiteit bezoeken) eigenlijk niet zonder elkaar kunnen.

De aanwezigen wordt gevraagd te reageren op een aantal stellingen over dit onderwerp.

1. Cultuurparticipatie in wijken kan alleen als het sociaal domein (gemeente of maatschappelijke organisaties) en cultuur samenwerken.

- Wij doen ons werk beter in samenwerking met het sociaal domein, maar kunnen het ook alleen. Alleen ontbreekt daarvoor het geld.
- Ik ervaar 'concurrentiegedachten' bij wijkwerkers bij het organiseren van activiteiten, die dat hún taak vinden. We moeten echt hun vertrouwen winnen, duidelijk maken wat samenwerking inhoudt.
- Bij samenwerking is het makkelijker om contacten te leggen in de wijk, dat biedt meerwaarde. Maar er is ook een grote groep mensen die zich niet door een (bestuur van) wijkvereniging vertegenwoordigd voelt. Soms kan het beter werken om zelfstandig contacten te leggen in de wijk door een kunstenaar.
- Ook bij de samenwerking is ruimte voor artistieke vrijheid cruciaal.

Tanja vraagt zich hardop af wat er nodig is om een basis voor te leggen voor een duurzame participatie.
- Wij hebben theater gemaakt met een groep mensen. Sommigen zijn daarmee verder gegaan, hebben zelfs een scholing gedaan. Laat ze ervaren dat ze wél iets kunnen.
- Eerst peilen waar de behoeften van mensen liggen. Als je eenmaal twee of drie succesvolle projecten hebt gedaan, kun je gaan bouwen aan continuïteit.

2. Geld voor cultuurparticipatie moet naar wijkinitiatieven. Zeggenschap over geld betekent namelijk ook verantwoordelijkheid nemen. Tanja geeft aan dat er diverse modellen van cultuurparticipatie bestaan: er zijn ook steden die bedragen aan wijken toekennen.
- Ik zou het allebei doen. Soms moet je cultuur ergens brengen. Wij hebben een succesvol project gedaan met een totaal onverwachte uitkomst en waarmee bewoners zelf verder zijn gegaan.

- Laat het niet zomaar aan wijkinitiatieven. Ik zou er wel voorwaarden aan stellen, want ik zie nu geld opgaan aan de jaarlijkse braderie.
- Ik denk dat er in heel veel wijken zoveel afstand ervaren wordt, dat ze het juist heel prettig vinden dat ze een budget krijgen om met elkaar dingen te doen. Dat werkt participatie in de hand.
- Het helpt enorm als je iemand hebt die een idee van bewoners steunt en die dit naar een hoger plan trekt. Ook door drempels als een vergunningaanvraag weg te halen.
- Naar analogie van Den Haag, waar wijktheaters zorgen voor de expertise die de bewoners missen. Ook in andere steden bestaan organisaties die puur met het oog op cultuurparticipatie zijn ingesteld.
- In België gaat het geld naar de podia, niet naar de gezelschappen. Die moeten komen met plannen die passen bij het publiek om zo'n podium. Wij zouden met ons theater ook graag in wijken spelen, maar daarvoor ontbreekt het ons aan budget. Dat vraagt tevens om aanpassingsvermogen van kunstenaars.
- Je hebt een cultuurmakelaar/-aanjager/-verbinder nodig die de werelden van wijkinitiatieven en culturele instellingen met elkaar kan verbinden.
- Ik denk dat onze organisatie een heel aansprekend verhaal heeft, maar ik weet niet hoe ik dat voor andere doelgroepen de goede vorm moet geven.
- Je ziet juist een terugval in de wijkverenigingen en stichtingen, mensen willen zich niet meer koppelen.

3. Geld voor cultuurparticipatie moet alleen besteed worden aan specifieke doelgroepen (o.a. jeugd, ouderen).
- Dat kan werken, maar een project werkt nooit goed als je vooraf inzet op bijvoorbeeld 'eenzame ouderen'. Ik werk liever geografisch, omdat je dan kunt inspelen op iets wat speelt in een buurt.
- Buurtbewoners zijn ook een doelgroep. Wij zetten niet in op doelgroepgerichte projecten, maar houden binnen projecten rekening met verschillende doelgroepen. Bijvoorbeeld door gericht mensen uit zo'n groep in te schakelen.
- Toch zijn er voorbeelden van projecten voor eenzame ouderen die heel druk worden bezocht.
- Er zijn genoeg leuke culturele activiteiten voor mensen met een aandoening, maar die worden daarvoor door hun belangenvereniging uitgenodigd.
- Hangt ook af van de 'lading' waarmee je een doelgroep definieert. 'Dansen voor mensen met schulden' werkt niet.
- Het kan ook opbouwend werken, doordat mensen binnen een project laten zien wat hun verhaal is.
- Benader mensen nooit vanuit een achterstand of handicap, maar geef aandacht aan specifieke behoeften (b.v. slechtzienden).

4. Cultuurparticipatie is een reguliere verantwoordelijkheid van culturele instellingen zelf.
- Ik vind het een verantwoordelijkheid van allerlei instellingen, we vormen samen één gemeenschap. Al zal het niet voor iedere instelling even makkelijk zijn om bijvoorbeeld de wijken in te trekken.
- Voor de BIS-instellingen kan ik me voorstellen dat inzet op cultuurparticipatie vereist wordt. Maar er zijn een hoop kleine organisaties die daar helemaal geen geld voor hebben.

Tanja: hoe kunnen we dit dan stimuleren zonder dit een formele subsidieverplichting te maken?
- Netwerken beter zichtbaar maken. Waar kun je iemand vinden die zich met een bepaald onderwerp bezighoudt. Als je elkaar daarbij kunt helpen, is dat prettig.
- Wat is in dit verband een culturele instelling. Een gesubsidieerde? Tanja geeft aan dat men vanuit het beleid alleen bij gesubsidieerde organisaties kan sturen. Over het beleid van private organisaties zoals b.v. DAF Museum en Philips Museum heeft gemeente geen zeggenschap.

Tanja laat vervolgens figuur 27 en 28 zien uit de Cultuurscan die iets zeggen over in welke Eindhovense wijken de deelname aan culturele activiteiten het grootst is en hoe de samenstelling is

van dat publiek. Er blijkt onder meer uit dat het verschil in opleiding meer invloed heeft dan het verschil in inkomen. Dat is landelijk overigens ook zo.
Reactie vanuit de zaal:
- Opvallend dat jongeren hoog scoren.
- Het strookt met mijn beeld dat in sommige wijken waar laag opgeleide mensen wonen, er totaal geen identificatie is met wat wij als cultuur zien en de instellingen die daarmee samenhangen. Men gaat wel naar de bioscoop, Frans Bauer en beschouwt Guus Meeuwis als het summum.

Vervolgens vraagt Tanja de aanwezigen kansen en knelpunten op te schrijven.
* Waar liggen kansen om cultuurparticipatie beter zichtbaar te maken voor de inwoners van Eindhoven?
Enkele reacties:
- Netwerken verruimen, bijeenkomsten tussen partijen organiseren.
- Meer naar buiten, meer mixen met het alledaagse.
- Zoek ambassadeurs in de stad: in wijken, binnen doelgroepen die de boodschap ook mee uitdragen en uitnodigend zijn.
- Beter inzichtelijk maken wat er waar en wanneer wordt aangeboden.
- Culturele instellingen moeten hun kennis uitwisselen op het gebied van marketing, succesfactoren van projecten en de verschillende doelgroepen in de stad.
- Op meerdere plekken dan alleen de instelling programmeren. Dán ben je met kunst en cultuur aanwezig in het dagelijks leven.
- Welzijn plaatsen boven welvaart brengt een deel van de samenleving in beweging die onvoldoende aandacht krijgt.
- De straat op, verrassen, reuring brengen door onverwachte dingen te doen op voor mensen vertrouwde locaties. Geen projecten van bovenaf naar beneden duwen, je realiseren dat je als elitair wordt gezien.
- Een duidelijke basisinfrastructuur op het gebied van erfgoed ontbreekt. Die zou voor meer verbinding en gerichte programma’s kunnen zorgen.
- Dicht bij de belevingswereld van de buurtbewoner blijven.
- Leren van Amsterdam, Utrecht, Den Haag en Rotterdam, met name door uit te rekenen hoeveel zij cumulatief per inwoner al meer aan participatie hebben kunnen besteden.
- Academy maken/projecten openbaar maken. Kennis uitwisselen.
- Stel een sociaal makelaar in. In mijn gemeente werkt dat fantastisch. Die zijn op allerlei gebieden actief in het maken van verbindingen. Helmond heeft er sinds kort een.

* Hoe kun je voorkomen dat cultuurparticipatie een containerbegrip wordt?
- Diversiteit van projecten laten zien en welke partijen hierbij een rol speelden.
- Door beter te differentiëren tussen product (de vorm die door een instelling of maker is gekozen) en waarde (de boodschap of impact van cultuur).
- Maak duidelijk welke disciplines hiertoe worden gerekend.
- Door het woord niet steeds te gebruiken, maar als een vanzelfsprekend onderdeel van het programma te zien.
- Stimuleer dat bekende en grote culturele organisaties zich ten dienste stellen aan kleine initiatieven.

Tanja bedankt de deelnemers voor hun waardevolle en inspirerende bijdrage en sluit de bijeenkomst.